

Skibet 'Fjodor Ushakov' er ved at bryde isen i Arktis. Klimaforandringerne gør det muligt at øge skibstrafikken på den nordlige halvkugle.
Arkivfoto: Elena Chernyshova/Ritzau Scanpix

Rusland ignorerer ikke klimaforandringerne – de drager økonomisk fordel af dem

Bag det manglende russiske engagement i klimaet ligger en grundlæggende skepsis i forhold til, at mennesket kan stoppe klimaforandringerne. Så hellere prøve at profitere på dem

Af Ida Sparre-Ulrich

Det lød nærmest sovjetisk, da Vladimir Putin i april deklarerede, at Rusland de næste fem år vil intensivere skibstransporten over den hastigt smeltende Arktis-rute fra 18 millioner tons til hele 80 millioner tons.

I det samme område fra Beringsstrædet i øst til Barentshavet i vest kæmper man inde på landet også med temperaturstigninger, som i de nordligste russiske regioner har ført til oversvømmelser og optøet permafrost, der giver problemer for veje, landingsbaner og anden infrastruktur. Industrien i området og den nu hastigt udviklede skibstransport er ofte blevet kritiseret af miljøorganisationer og klimaforskere for at bidrage til en intensivering af klimaforandringerne i nordregionen, bl.a. på grund af den sod – også kaldet *black carbon* – der accelererer isens smeltning.

Med hjemlige klimabriller kan situationen i det russiske Arktis ligne en af de vante sager, hvor samfundsøkonomiske interesser vinder over de klimapolitiske. Men ifølge Veli-Pekka Tynkkynen, professor i russisk miljøpolitik fra Helsinki Universitet, er begge situationer egentlig glimrende eksempler på den klimapolitiske retning i Rusland:

»Når man ser på klimapolitikken i Rusland i dag – på regionalt og nationalt niveau – så handler

den næsten altid om tilpasning. Om hvordan man forbereder sig på naturkatastrofer og stigende temperaturer, og også om hvordan man kan profitere på de klimaforandringer, man står med. Når det kommer til afbødning – altså at lave politikker, der skal reducere udslip og bremse klimaforandringer – så er ressourcerne i stort omfang fraværende.«

Øget skibstrafik i Arktis er en af de 'klimagevinster', Rusland går efter. En anden går på at udvinde mere olie og gas i Arktis fra den optøede undergrund. En tredje finder man i landbruget, hvor man Sibirien i regioner som Altaj og Novosibirsk er begyndt at dyrke hvede og sukkerroer, mens man nogle steder i de sydligere regioner som Rostov er gået over til subtropiske afgrøder som bomuld og frugter.

Skeptisk professor

Russerne oplever også negative konsekvenser af klimaforandringerne. I løbet af de sidste år har gigantiske storme ramt indlandet omkring Moskva, i syd kæmper man med tørke og skovbrande og i nordvest er man begyndt at sætte ind over for de oversvømmelser, der forventes over de kommende år.

Men at Rusland lægger mere vægt på tilpasning frem for forebyggelse, bunder i en udbredt skepsis i forhold til, at klimaforandringerne skulle være et menneskeskabt fænomen, siger Arild Moe, der er seniorforsker på det

norske Fridtjof Nansen-institut i Oslo.

»Der findes mange klimaforskere i Rusland, som deltager i FN's klimapanel, og som slutter sig til panelets konklusioner. De har bare ikke gennemslagskraft på topniveau. En ganske typisk holdning i Rusland – blandt andet hos Putin – er, at der sker klimaforandringer, men at disse i en lille grad er menneskeskabte. Dermed kan man ikke gøre noget ved det, men hellere se på de muligheder, de giver.«

En af de skeptiske russiske klimaforskere er professor Boris Sjerstjukov fra Meteorologisk Institut i Obninsk, der har bidraget med data til udarbejdelsen af FN's klimarapport i efteråret. Ifølge Boris Sjerstjukov er klimaet selvregulerende, og han ser derfor positivt på en politik, der ikke anlægger for store ambitioner i forhold til redueringen af CO₂-udslip:

»Vi ved, at menneskets indflydelse på klimaet er minimal, og at de udsving, vi ser nu, er en del af et udsvingsmønster, der er blevet dokumenteret mange gange før på jordkloden. Ved at begrænse vores udslip kommer vi ikke til at kunne regulere klimaet, men ved at investere i mulighederne for at kunne forudsige klimaet, opstår et bedre grundlag for at indrette vores liv og økonomiske vækst efter det,« siger han til Information.

CO₂-buffer på hånden

Skepsissen dukker også op i det

globale klimasamarbejde. Med Parisaftalen fra 2015 skrev Rusland under på at reducere sine CO₂-udledninger med 30 procent i forhold til 1990-niveau. Paradoksalt nok tillader det Rusland at sætte forbruget yderligere op, idet 90'ernes nedgang i industrien har skabt en buffer i CO₂-budgettet. Til årets klimatopmøde i Polen sluttede Rusland sig til USA og andre lande, der ikke følte sig overbevist af konklusionerne i årets rapport.

Man skal dog endnu passe på med at sammenligne USA og Rusland, mener professor Veli-Pekka

Tynkkynen fra Helsinki: »På nationalt niveau kan det måske godt se ud som om, at Putin og Trump har fundet hinanden i deres afvisning af menneskets påvirkning af klimaet. Men på regionalt niveau ser man i USA meget ambitiøse projekter i forhold til at begrænse vores fodspor ude i fremtiden.«

Et vigtigt klimabidrag fra russisk side er landets skovarealer. De udgør i dag 20 procent af de globale skove og agerer med deres CO₂-sugende funktion som konstant global klimastabilisator. Rusland har i internationale forhandlinger ofte peget på skovene som en formildende omstændighed, men argumentet er ifølge Veli-Pekka Tynkkynen ved at være lettere udtrættet:

»Rusland har i løbet af de sidste 25 år ikke praktiseret nogen egentlig miljøpolitik, men man har formået at etablere en del fredede områder i Sibirien. Det er positivt og et validt argument, men målt op mod en placering som verdens fjerdestørste CO₂-udleder er det altså ikke godt nok.«

To veje til fremtiden

Selv med CO₂-stabilisatoren i ryggen, består kernen af den russiske økonomi nemlig stadig af handel med fossile brændstoffer som olie og gas – en industri, hvis fremtidsplaner ligger i Sibirien og Arktis:

»Arktis fremlægges af Putin og styret som vejen til vækst, international gennemslagskraft og

”

En ganske typisk holdning i Rusland – blandt andet hos Putin – er, at der sker klimaforandringer, men at disse i en lille grad er menneskeskabte

Arild Moe

Seniorforsker, Fridtjof Nansen-instituttet

stormagtsstatus. Med det følger politikker, som er yderst skadelige for miljøet,« påpeger Veli-Pekka.

I december tog Rusland et skridt ad denne vej med en ny lov, der giver Rosatom, det russiske atomagentur, nye udvidede beføjelser i forhold til operativt ansvar for skibsfarten.

Loven åbner desuden for udbygning af infrastruktur og havne langs den russiske nordkyst, og ifølge seniorforsker Arild Moe fra Fridtjof Nansen-institut bør man holde øje med udviklingen:

»Den officielle hensigt med loven er at sikre en mere effektiv udnyttelse af søruten. Det er for tidligt at fastslå, hvad det vil betyde, men der er en frygt for, at administrationen i området vil blive endnu mindre transparent, end den tidligere har været. Transportministeriet er skubbet til side og beslutninger – samt kontrollen med deres konsekvenser – er monopoliseret i atomenergisekabet Rosatom.«

Der sker dog også en udvikling af andre energiformer i Rusland, først og fremmest styret af ønsket om at gøre den russiske økonomi mere langtidssikret, mener seniorforsker Anna Korppoo fra Fridtjof Nansen-institut:

»På grund af afhængigheden af olieindustrien har der ikke været det store incitament for at investere i bæredygtige teknologier eller energiformer. Men man ser tendenser til, at regeringen advo-

kerer for at sprede økonomien ud på flere områder og udvikle den teknologiske industri. Udviklingen af alternative energiformer er en del af den langsigtede plan for Rusland.«

Miljøprotester

Hvordan matcher disse politiske prioriteringer den russiske befolkning? En undersøgelse fra det uafhængige analyseinstitut Levada Center viser, at bekymringen for miljøet er stigende, og gentagne gange har miljørelaterede problemer affødt protester. Men det er sjældent, at protesterne relaterer sig til global opvarmning, mener Anna Korppoo. Kun 43 procent af russerne ser klimaforandringer som en trussel:

»Russernes bekymring ligger i de lokale miljøspørgsmål, fordi der stadig er så mange af dem, og fordi de påvirker folks almindelige dagligdag og trivsel.«

Det er situationer som dårlig affaldshåndtering, miljømæssige sundhedsproblemer i forhold til små børn eller sort, giftig sne, der falder over beboede områder i Sibirien på grund af kulindustrien, der skaber bekymringer.

Men selv om lokalproblemerne måske er specifikke for Rusland, er de en start, siger Veli-Pekka Tynkkynen:

»Hvis man for eksempel ser på den danske eller den finske udvikling inden for klimapolitik, så begyndte det også med protester

over lokale miljøspørgsmål. Folk reagerer selvfølgelig på det, der er mest akut i deres dagligdag. Protesterne i den russiske befolkning fortæller os, at Rusland er et helt normalt land med et regime, der ikke gør nok.«

udland@information.dk

SERIE

Slut med den tålmodige russer

✘ Rusland er under forandring. Igen. Putin er i gang med sin sidste præsidentperiode. Økonomien viser alvorlige svaghedstegn. Og russerne er ikke længere helt så tålmodige som før. I denne artikelserie går vi bag om tallene i russisk økonomi og undersøger de dybereliggende årsager til, hvorfor magten i Rusland er stresset.

Foto: Umit Bektas / Ritzau Scanpix

Titusindvis demonstrerer mod militærrådet i Sudan

■ Demonstranter i titusindvis har indtaget gaderne rundt om i Sudan søndag, hvor flere er blevet mødt af tåregas. Søndagens protester er blevet set som en test for protestarrangørerne, der har haft svært ved at samle tropper efter voldsomme sammenstød 3. juni.

Efter episoden blev det mobile internet lukket ned, og det udfordrede lederne af protestbevægelsen. Men ifølge nyhedsbureauet AFP er det alligevel lykkedes demonstranterne at samle sig søndag. Et øjenvidne fortæller, at der er fyret tåregas mod demonstranterne i Bahari-distriktet i den nordlige del af hovedstaden Khartoum og i byen Gadaref.

»Vi vil have en civil regering, der garanterer os frihed. Vi vil af med det militante diktatur,« siger 23-årige Zeinab til AFP.

Sammenstødet i starten af juni

var det værste, siden den mangeårige enerådige præsident Omar al-Bashir blev afsat 11. april.

Militærrådet har overtaget magten siden Bashirs fald. Demonstranter har forlangt, at en civil regering i stedet skal til magten. Efter optøjerne 3. juni oplyste FN, at flere end 100 demonstranter blev dræbt og mange flere såret under sammenstødet mellem militæret og de demonstranter, der havde camperet uden for militærrådets hovedkvarter siden 6. april. I de seneste uger har Etiopien og Den Afrikanske Union løbende mæglet mellem demonstranterne og militærrådet. Den Europæiske Union, adskillige vestlige lande og menneskerettighedsgrupper har appelleret til militærrådet og opfordret til at undgå vold.

ritzau

Tyrkisk politi skyder tåregas mod forbudt LGBT-parade

■ Tusindvis af mennesker er samlet på gågaden Istiklal og den nærliggende Taksim-plads, hvor arrangørerne oprindeligt havde planlagt at holde årets store parade for homo- og biseksuelle samt transpersoner. Istanbuls guvernør har for femte år i træk besluttet at forbyde paraden, angiveligt fordi den udgør en sikkerhedsrisiko. Politiet har tilladt paradedeltagerne at samles i en sidegade i nærheden. Her kom arrangøren af paraden – Istanbul LGBT+ Pride Week – med en udtalelse, men kampklædt politi fulgte op ved at affyre tåregas mod menneskemængden.

På Taksim-pladsen er der et stort politiofbud, og flere vandrkanoner holder klar til at sprede menneskemængden. Andre gader i nærheden er lukket af politiet. »Skulder mod skulder imod fascismen« og »vi vil ikke være stille«, lyder nogle af slagordene fra deltagerne i paraden. De får opbakning fra Amnesty International, der afviser myndighedernes grunde til at forbyde priden i Istanbul.

ritzau

Island indfører kønsneutrale efternavne

■ Traditionen tro har Island brugt henholdsvis morens og farens navn sammen med endelser, der indikerer, hvorvidt en person er han- eller hunkøn. Men en lov om køn, som blev vedtaget i sidste uge, åbner for en tredje vej, når det drejer sig om efternavne, skriver det svenske nyhedsbureau TT søndag.

I stedet for at bruge en endelse, der viser, om man er datter eller søn af nogen, så åbner loven for at bruge betegnelsen 'bur', der betyder barn. En person, der hverken identificerer sig som mand eller kvinde og dermed ikke som nogens søn eller datter, kan vælge det nye alternativ, hvis vedkommende er registreret som hverken han- eller hunkøn.

Loven kan få stor betydning for transpersoner i Island. Den giver også borgere ret til at ændre deres officielle køn, så det stemmer overens med det køn, som de selv identificerer sig med.

Loven blev stemt igennem med 45 stemmer for, ingen imod, mens tre var fraværende.

ritzau